

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

4. søndag i åpenbaringstiden – 24. januar 2021

Preiketekst: Joh 9,1-7 og 35b-38

Lesetekst I: 2 Mos 3,10-12 og 4,10-16

Lesetekst II: Rom 9,20-24

Kanskje vi også er blinde?

Nylig var jeg innblandet i et mindre trafikkuhell. Min motpart kuttet svingen i rundkjøringen og traff min høyre forskjerm. Det var min overbevisning og påstand, men motparten nektet skyld og ville ikke undertegne skademelding. I slike saker ender det ofte med skylddeling, sa forsikringsselskapet.

Syn, synd og skyld

Hvem har skylden? Spørsmålet dukker stadig opp i ulike livssituasjoner. Vi ønsker å identifisere synderen, både for å tildele velfortjent skyld og straff, men også for å frikjenne oss selv. Er det ham selv, eller er han arvelig belastet, spør Jesu disipler om ham som er født blind. Noe må være galt, og synderen får som fortjent. Slik tenker mennesket.

Det kan synes som om Jesus i første omgang svarer med en tydelig avvisende holdning: Ingen av dem har syndet. Det er imidlertid en lettvent omgang med tekstens store sammenheng. Jesus er ikke opptatt av skylddeling, men av sitt eget oppdrag: Å fullføre Guds plan og gjerning (v. 4) Og det oppdraget henger nettopp sammen med synd, skyld, straff og soning. Saken er nemlig at både den blinde, hans foreldre, ja, disiplene selv er arvelig belastet. I teologisk terminologi kaller vi det arvesynden. Paulus oppsummerer det slik etter henvisning til flere skriftavsnitt: Alle har syndet og mangler Guds herlighet (Rom 3,23).

Johannes er selektiv i sine fortellinger om Jesu underer, og i dette tilfellet henter han frem et under som de andre evangelistene ikke beretter om. Johannes selv kaller Jesu under for *tegn*, det vil si at de peker på noe større og dypere enn det fysiske og erfaringsmessige. I åndelig forstand er vi alle blindet og trenger en berøring av Jesus.

Livets lys

Jesus titulterer seg selv som verdens lys. Henvisningen til evangeliets prolog er åpenbar: Det sanne lys, som lyser for hvert menneske, kom nå til verden (1,9). Det gjør at vi både kan se og ta imot Guds herlighet; den som er full av nåde og sannhet (1,14). Ordet om at vi alle har syndet, er derfor heller ikke det siste hos Paulus. Han fortsetter med å si at vi på ufortjent vis blir erklært rettferdige og frikjent av Guds nåde i Jesus Kristus. (Rom 3,24)

Johannesevangeliet er ingen kronologisk Jesus-biografi. Innholdet er mer tematisk ordnet. Det er neppe tilfeldig at underet og handlingen er lagt til jødernes løvhyttefest, Sukkot (Joh 7-9). Under denne høytiden fortelles det at tempelets store gullforgylte lysestaker, med fire armer hver ble båret ut i tempelets forgård. Hver skål ble fylt med 110 log olje (ca 40 liter)

som brant gjennom høytidens 8 dager. Hvert gårdsrom i Jerusalem ble opplyst av lysglansen fra tempelet, forteller Talmud oss. Slik sett plasserer Jesus seg inn i en ny tempelvirkelighet og representerer Guds herlighets nærvær når han roper ut at han er verdens lys (8,12 og 9,5). I begge tilfeller anklages Jesus for å bringe falskt vitnesbyrd (8,13 og 9,16).

Livets kilde

Den blinde får beskjed om å gå til Silodammen for å vaske seg. Hvorfor det? Igjen finner vi forklaringen i den jødiske tradisjonen. Silodammen var en kunstig dam som samlet opp vann fra Gihonkilden gjennom kanalen som kong Hiskia lot bygge. I Silodammen rant det derfor alltid friskt (eller levende) vann. For jødene ble derfor Silodammen et symbol på det vann og liv Gud ga folket under ørkenvandringen da vannet rant fra klippen. Under løvhyttefesten ble det hver dag, i prosesjon med dans og sang og stor glede, båret vann fra denne kilden til tempelets alter. Rabbi Joshua ben Levi gir en åndelig forklaring på denne seremonien ved å henvise til Jes. 12,3: *Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder*. Vannet blir dermed et symbol på den livskilde Israel har i Loven.

Gleden er et særpreg ved løvhyttefesten. Det heter at den som ikke har sett gleden ved vannøsningshuset, har aldri i sitt liv sett hva glede er (mSuk 5,1). Igjen viser Jesus hvor frelsens kilde er å finne når han på den siste dagen i høytiden, Simchat Torah (Lovens gledesdag) møter prosesjonen på veien fra Silodammen til tempelet: *Den som tørster skal komme til meg og drikke* (7,37). Helbredelsehandlingen er en demonstrasjon av Jesu frelsende makt, og derfor også et tegn på noe større enn fysisk helbredelse.

Menneskesønnen og Guds Sønn

Tekstavnittene for prekenen er amputert. Hele Joh 9 handler dypest sett om hvem Jesus er. Jesus presenterer seg indirekte med en litt fremmed tittel når han spør ham som er blitt helbredet om han tror på Menneskesønnen (9,35). Tittelen er hentet fra Daniels bok (Dan 7,13-14), og beskriver en eskatologisk skikkelse med autoritet og allmakt over alle nasjoner og tungemål – i et rike som aldri går til grunne. I NT er det bare Jesus selv som bruker denne tittelen. Da konkretiseres hans makt til en som bringer helbredelse, tilgivelse og frelse (Mat 9,6 og Luk 19,10), men også den som har makt til å avsi den endelige dommen (Mat 24,27 ff og Luk 17,24 ff. Jfr. Joh 9,39)). Menneskesønnen er altså et menneske, men samtidig med Guds fulle autoritet.

Når Jesus spør sine disipler hvem Menneskesønnen er, svarer Peter med å si at Jesus er Messias, den levende Guds Sønn (Mat 16,13-16). Dette er det store stridstema i Joh 9 så vel som i samtalen med dagens rabbinske jødedom. I likhet med helbredelsen ved Betesdammene (Joh 5), handler Jesus i vår tekst på sabbaten. Ifølge fariseernes lovtolkning, var det å helbrede en gjerning som mennesker skulle avstå fra på sabbaten, dersom det da ikke stod om liv og død. Bare Gud hadde myndighet til det. Gud hadde altså satt grenser både for mennesket og seg selv for hva sabbaten kunne inneholde av nødvendig gjerning. Når Jesus helbreder, går han derfor ut over de grenser Gud har satt for mennesket, og beveger seg inn på Guds område. Anklagene og prosessen mot Jesus handlet derfor om noe mer enn brudd på sabbatsbudet. Jesus handlet med Guds egen autoritet (Jfr. Joh 5,18), og ble derfor beskyldt for blasfemi og dermed tilkjent den strengeste straff.

«Kanskje vi også er blinde?»

Vi møter fromme jøder som mener å se, skjelne og vite. Troen og tradisjonen står sterkt. Jesus kan virke knallhard sin indre-jødiske dialog med skriftlærde. Til tross for all kunnskap, kompetanse og forstand, går det an å bli forblindet. Det ransakende spørsmålet til oss alle er derfor: Er også vi forblindet?

Teksten viser oss veien: Vi må la Jesus berøre oss, slik at vi kan se hvem han er. Bare han kan åpne våre øyne. Troen på Jesus er ikke en intellektuell øvelse, men en åpenbaring og gave som leder til bekjennelse og tilbedelse (9,38)

Det er denne åpenbaring vi har fått del i, og som vi også vil dele med dem som først fikk høre og se, slik Paulus vitner om i leseteksten fra Rom 9: *Også oss har han kalt til å være slike krukker, ikke bare blant jødene, men også blant hedningene.*

Evangeliet er Guds kraft til frelse for jøde først, men også for folkeslagene.

Rolf Gunnar Heitmann

Seniorrådgiver, Den Norske Israelsmisjon

rolf@israelsmisjonen.no